Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2021-02-02

RS 2021-0879

Regionstyrelsen

Yttrande över Program för City

Föredragande regionråd: Gustav Hemming

Ärendebeskrivning
Stockholms stad har remitterat ärendet Stockholms stads förslag till Program för City, samrådsversion, till Region Stockholm för yttrande.

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens, och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Stockholms stad över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionrådsberedningens motivering
Regionrådsberedningen ställer sig bakom regiondirektörens tjänsteutlåtande och vill i övrigt anföra följande;

Stockholm City är en viktig del av Stockholmsregionen och en plats dit många rör sig för kultur, nöje och handel. Stockholms City är också en viktig nod i det regionala transportsystemet. Regionrådsberedningen ser positivt på att hållbara transportmedel prioriteras i programmet och till ambitionen att hitta effektiva och innovativa lösningar i transportsystemet, inte minst för godstrafiken.

Regionrådsberedningen vill understryka vikten av en fortsatt samverkan mellan Stockholm stad och Region Stockholm, inte minst i frågor som rör kollektivtrafiken, men även inom andra viktiga områden som kompetensförsörjning, bostadsförsörjning, näringslivsutveckling samt i miljö- och klimatfrågor.

Beslutsunderlag

1. Gemensamt tjänsteutlåtande
2. Sammanfattning av Stockholms stads program för city
3. Tillväxt- och regionplanenämndens yttrande den 20 januari 2022
4. Trafiknämndens yttrande den 25 januari 2022

Irene Svenonius Gustav Hemming

Regionledningskontoret
Trafikförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-12-22

RS 2021-0879
TRN 2021-0215
TN 2017-0901

Regionstyrelsen

Tillväxt- och regionplanenämnden

Trafiknämnden

Yttrande över Program för City

Regionledningskontorets förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens, och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Stockholms stad över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionledningskontorets förslag till beslut
Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör tillväxt- och regionplanenämndens yttrande till regionstyrelsen över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Trafikförvaltningens förslag till beslut
Trafiknämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens, och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör Trafiknämndens yttrande till regionstyrelsen över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Stockholms stad har remitterat ärendet Stockholms stads förslag till Program för City, samrådsversion, till Region Stockholm för yttrande.

Ärendet har inom Region Stockholm beretts som ett gemensamt yttrande.

Region Stockholm anser att Stockholms stad har tagit fram ett genomarbetat förslag till Program för City. Förslaget till Program för City ligger i flera avseenden i linje med RUFS 2050, men några områden skulle behöva förtydligas.

Det regionala perspektivet behöver lyftas tydligare. Stockholms City är en betydelsefull målpunkt för befolkningen i hela Stockholms län. Många av regionens invånare har sin arbetsplats i Stockholms City och det är också en plats dit många länsinvånare kommer för olika typer av besök inom kultur, nöje och handel. Stockholms City är också en viktig nod i det regionala transportsystemet.

Region Stockholm ser positivt på att Stockholm stad lyfter fram såväl klimat- som hållbarhetsfrågor i programmet. Då syftet med programmet är att uttrycka intentionerna för utvecklingen av city i ett helhetsperspektiv, och att det ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen saknar Region Stockholm en beskrivning av hur förslaget bidrar till att minska klimatpåverkan.

Region Stockholm förstår utmaningen i att prioritera gaturummet i City och ser positivt på att programmet lyfter fram att de mest hållbara och yteffektiva trafikslagen, som gång-, cykel- och kollektivtrafik, ska prioriteras vid utveckling av City. Programmet lyfter också fram vikten av att näringslivets godstransporter prioriteras. Om allt prioriteras blir inget prioriterat och i fortsatt arbete bör Stockholms stad arbeta för att lyfta fram och prioritera olika stråk och strukturer för de olika trafikslagen. Hur kollektivtrafikens behov av utrymme och utveckling ska beaktas vid stadsutveckling och förtätning av området behöver framgå tydligare. Region Stockholm är positiv till ambitionen att hitta effektiva och innovativa lösningar i transportsystemet, inte minst för godstrafiken.

Bakgrund

Stockholms stad har remitterat ärendet Stockholms stads förslag till Program för City, samrådsversion, till Region Stockholm för yttrande. Ärendet har inom Region Stockholm beretts som ett gemensamt yttrande.

Stockholms stad har tagit fram ett program för City som beskriver inriktningen för utvecklingen av City ur ett helhetsperspektiv. Programmet utgår ifrån Översiktsplan för Stockholms stad, antagen 2018. Program för City har samordnats med trafikkontorets långsiktiga planering för gator, torg och parker i City. Programmet är en konkretisering av de sju utvecklingsområden med tillhörande mål som beskrevs i Vision för City 2030 (antagen 2012). I programmet formuleras vägledningar för Citys fortsatta utveckling under fyra rubriker, som också är stadens stadsbyggnadsmål:

- En växande stad,
- En sammanhängande stad
- God offentlig miljö
- En klimatsmart och tålig stad

Stockholms stad ska med Program för City konkretisera stadens intentioner för utvecklingen av City ur ett helhetsgrepp. Programmet är tänkt att fungera som stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen av Citys utveckling och ska redovisa både konkreta frågor och åtgärder som enkelt kan genomföras, samt större frågor som kräver ytterligare fördjupning och kan genomföras i ett längre perspektiv.

Region Stockholms yttrande
Region Stockholm anser att Stockholms stad har tagit fram ett genomarbetat förslag till program för City. Förslaget till Program för City ligger i flera avseenden i linje med den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) (LS 2015-0084), men några områden skulle behöva förtydligas.

Stockholm City ur ett regionalt perspektiv
I inledningen till programmet beskrivs City som det politiska, ekonomiska, administrativa och kulturella centret för både regionen och landet och att planeringen av City därmed är en angelägenhet lokalt, regionalt och nationellt. Region Stockholm saknar en utvecklad beskrivning av vad denna funktion som regionalt mångfunktionellt center och regional angelägenhet betyder för utvecklingen av City och hur Stockholms stad avser att ta hänsyn till och utgå från det regionala perspektivet vid utveckling av City. Det saknas en beskrivning av den funktion som City fyller som regional målpunkt och mötesplats för stockholmare från hela Stockholmsregionen och hur den kan utvecklas. Citys betydelse för det regionala transportsystemet, framförallt kollektivtrafiken, behöver belysas. När regionens befolkning växer kommer det att påverka personflödena i staden.

Det gäller satsningarna på utbyggd kollektivtrafik, bland annat tunnelbanan och Roslagsbanans förlängning in till Stockholm City, men också samtliga redan befintliga kollektivtrafikslag.

Region Stockholm vill understryka vikten av en fortsatt samverkan med Region Stockholm, inte minst i frågor som rör kollektivtrafiken.

Målkonflikter och utmaningar med funktionsblandning
Region Stockholm ser positivt på att Stockholms stad har tagit fram ett program för City som beskriver hur området ska utvecklas. En förtätning i City innebär dock många utmaningar och potentiella målkonflikter mellan olika intressen. Det skulle vara önskvärt att programmet tydligare lyfte fram dessa utmaningar och målkonflikter. Till exempel skulle det behövas ett resonemang om hur transportsystemets regionala funktion och hållbara transporter kan värnas i den täta, funktionsblandade staden.

Region Stockholm ser ett behov av att barnperspektivet lyfts fram och tydliggörs. Då city kompletteras med fler bostäder kommer det att behövas fler skolor och förskolor. Vill Stockholms stad få till en blandning av funktioner måste också skol- och förskolegårdar få plats. Stockholms City har också en viktig funktion som mötesplats för barn och unga. Detta perspektiv kan med fördel finnas med och beskrivas som en del av utvecklingen av City.

Region Stockholm anser att vägledningen för avsnittet Funktioner behöver utvecklas och tydliggöras för att verkligen fungera som vägledning och verktyg för aktörer vid planering och utveckling av City. I planarbetet ska en avvägning göras mellan olika intressen och lokala, regionala och nationella mål. Region Stockholm saknar ett resonemang om hur dessa avvägningar ska göras. Region Stockholm ser ett behov av en utvecklad vägledning för hur funktionsblandningen i City kan anpassas vid de tillfällen olika funktioner hamnar i konflikt med varandra.

Hållbarhet och klimat
Region Stockholm ser positivt på att Stockholm stad lyfter fram såväl klimat- som hållbarhetsfrågor i programmet. Då syftet med programmet är att uttrycka intentionerna för utvecklingen av city i ett helhetsperspektiv, och att det ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen saknar Region Stockholm en beskrivning av hur förslaget bidrar till att minska klimatpåverkan. I de inledande avsnitten om bebyggelse fokuseras på utformning och gestaltning. Här ser Region Stockholm att vikten av att energieffektivisering, minskad klimatpåverkan

och smarta materialval vid ny- och ombyggnationer med fördel kan lyftas fram. I klimat- och hållbarhetsavsnittet saknar Region Stockholm vidare ett avsnitt med vägledning med konkreta åtgärder, så som de övriga avsnitten har. Att komplettera med detta skulle vara värdefullt i redovisningen av hur Stockholm stad konkret kommer att arbeta med klimat- och hållbarhetsfrågorna i utvecklingen av City. Vidare saknas hänvisning och spårbarhet till stadens klimatarbete i avsnittet om sammanfattning av tidigare ställningstagandet, till exempel klimathandlingsplanen och pågående arbete med klimatanpassningsplanen.

Region Stockholm saknar folkhälsoperspektivet och noterar att begreppet folkhälsa inte nämns i programmet. Det som redovisas är en koppling mellan ekologisk hållbarhet, grönområden och ekosystemtjänster och hälsoaspekter.

Prioritering av gaturummet
Region Stockholm förstår utmaningen i att prioritera gaturummet i City och ser positivt på att programmet lyfter fram att de mest hållbara och yteffektiva trafikslagen, som gång-, cykel- och kollektivtrafik, ska prioriteras för persontransporter vid utveckling av City. Det är också dessa transportslag som möjliggör en ökad tillgänglighet i och genom City. Det kan dock finns ett behov av att i fortsatt arbete prioritera ytterligare mellan de olika hållbara trafikslagen och prioritera stråk för kollektivtrafik, gång och cykel respektive godstransporter.

I den regionala utvecklingsplanen RUFS 2050 finns ett mål om att minst 70 procent av alla resor ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik; för att nå det kommer det krävas en hög andel hållbart resande i de centrala delarna av regionen. Region Stockholm arbetar med att ta fram en kollektivtrafikplan som redovisar åtgärder för att nå mål i RUFS 2050 kopplat till kollektivtrafiken. Detta arbete har gjorts i samarbete med bland annat Stockholms stad och det är därför viktigt att det även i det fortsatta arbetet finns en samverkan mellan Region Stockholm och Stockholms stad.

Vid sidan av hållbara persontransporter lyfter programmet fram vikten av att näringslivets godstransporter prioriteras. Region Stockholm instämmer i att nyttotrafiken behöver prioriteras till vissa platser och stråk för att näringslivets transporter ska fungera så optimalt som möjligt. Detta för att inte hamna i konflikt med bland annat kollektivtrafikens framkomlighet. Region Stockholm är också positiv till ambitionen att hitta effektiva och innovativa lösningar i transportsystemet, inte minst för godstrafiken.

Kollektivtrafikstråk
Region Stockholm vill framhålla att det pågår ett arbete med att peka ut prioriterade stråk och noder för den ytliggande kollektivtrafiken i Stockholms stad som staden och Region Stockholm är överens om. Planens syfte är att redovisa gemensamma planeringsprinciper och mål för kollektivtrafiken i Stockholms stad och kommer ersätta Stomnätsplanen i stadens strategiska ramverk. Arbetet leds av Trafikkontoret i Stockholms stad och dess slutsatser behöver arbetas in i Program för City.

I Program för City föreslås att ”*tillgängligheten och framkomligheten i City ska stärkas genom att skapa fler funktionella och attraktiva stråk och införa logiska kopplingar där sådana saknas i ett delvis kraftigt trafikseparerat gatusystem*.” Programmet kan med fördel utveckla vilka trafikslag det är som ska separeras och vilka trafikslag de nya logiska kopplingarna ska nyttjas av. Vad gäller kollektivtrafik är Region Stockholm positiv till att kollektivtrafiken ges prioritet i gaturummet med exempelvis bussgator eller egna kollektivtrafikkörfält. Dessa bör med fördel införas där det är som mest effektivt och samråd med Region Stockholm behöver ske för att tillsammans kunna utarbeta förslag till de gator och stråk där kollektivtrafiken ska ges prioritet framför andra trafikslag.

Region Stockholm ser att programmet med fördel kan skilja på de olika kollektivtrafikstråk som går genom city då de fyller olika funktion (till exempel lokala, regionala, och spårtrafik). Alla dessa typer av kollektivtrafik är inte lika beroende av prioritering i gatunätet och bör hanteras därefter. Region Stockholm är gärna med i arbetet med att peka ut dessa stråk och dess prioritering.

I utpekandet av stråk behöver också kollektivtrafikens behov av resiliens bejakas när olika funktioner ställs mot varandra. Även om city genomkorsas av flera olika spårslag är dessa störningskänsliga och behöver kunna ersättas av buss vid spårstopp. Innan stråk för kollektivtrafiken pekas ut behöver reservytor och funktioner vara identifierade så att alternativen inte byggs bort.

Kollektivtrafik kan med fördel lyftas fram som en egen punkt under rubriken *Vägledning – flöden*.

Spårväg city
Region Stockholm utgår från att den utbyggnad av Spårväg City som nämns på sida 47 avser en förlängning mot Norra Djurgårdsstaden. Förutsättningarna för en kapacitetsstark trafiklösning för Norra Djurgårdsstaden i stråket City-Hamngatan behöver säkerställas. Detta kan bland annat medföra behov av förbättrad framkomlighet och att stråket renodlas för spårvagnstrafik.

Båttrafik
Region Stockholm ser positivt på att programmet lyfter båttrafiken som ett viktigt komplement till övrig kollektivtrafik. I de illustrationer som redovisar kollektivtrafik kan båtar med fördel lyftas fram inte bara som en punkt utan också redovisas med de kopplingar med övriga staden den ger.

Cykel
Region Stockholm anser att det är positivt att Stockholms stad vill prioritera gång-, cykel och kollektivtrafik. Det är också positivt att Stockholms stad vill minska och omstrukturera trafikytor enligt framkomlighetsstrategins inriktning i syfte att skapa bättre stadsmiljö och attraktiva offentliga rum.

Det är positivt att pendlings- och huvudstråk för cykel utformas för att skapa god framkomlighet och bra samspel med andra trafikslag. Detta gäller inte minst de regionala cykelstråk som går genom planområdet.

Leveranser
Region Stockholm instämmer i den problembild som Stockholms stad beskriver i programmet, det vill säga att ytorna i City är begränsade och att samordning av transporter och åtgärder som kan minska behovet av last-platser på gatan är viktiga för att gaturummet ska kunna utnyttjas på bästa sätt. Behovet av leveranser och godstransporter kommer att öka med en ökande befolkning och en sannolikt ökande e-handel. Det pågår en snabb utveckling av efterfrågan på nya typer av leveranser, men också nya möjligheter för leveranser med utveckling och omställning av olika typer av fordon. Region Stockholm ser därmed positivt på att Stockholms stad lyfter fram City som en bra plats att testa olika innovativa projekt för godshantering.

Ekonomiska konsekvenser
Genomförandet av programmet bedöms på sikt få en ekonomisk påverkan på Region Stockholm då det antas leda till ökat resande med kollektivtrafiken.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

David Lagneholm
Förvaltningschef
trafikförvaltningen

Beslutsunderlag
1. Sammanfattning av Stockholms stads program för city
2. Tillväxt-och regionplanenämndens yttrande den 20 januari 2022
3. Trafiknämndens yttrande den 25 januari 2022

Beslutsexpediering
1. Stockholms stad

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2021-12-22
Godkänd av David Lagneholm, 2021-12-22
Godkänd av Anton Väatberg, 2022-12-22

Sammanfattning av tidigare ställningstaganden

Möjligheternas Stockholm – Vision 2040

Stockholms stads vision, Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm, godkändes av kommunfullmäktige juni 2020. Visionen har ett tydligt helhetsperspektiv med trygghets, klimat- och miljöfrågorna samt tillväxten i ständigt blickfång. Genom visionen vill staden skapa tydlighet om sina långsiktiga ambitioner, såväl internt som mot externa samarbetsparter. Visionen är uppdelad i fyra avsnitt: Mångsidig storstad för alla, Hållbart växande och dynamisk, Smart och innovativ storstad samt ett fjärde avsnitt om hur staden arbetar med visionens genomförande. Nedan följer de utdrag som är mest relevanta för stadsplaneringen i City.

Mångsidig storstad för alla

Stockholm är känt som en av världens tryggaste, renaste och mest tillgängliga storstäder. Staden präglas av tillit mellan människor och samhälle som har sin grund i goda uppväxtvillkor där människor har bostad, utbildning, arbete och uppfyller sina livsdrömmar.

I Stockholm känner invånarna sig delaktiga och har inflytande. Det finns en kontinuerlig dialog mellan medarbetare och stockholmarna i frågor som berör människors vardag.

Alla barn och elever i Stockholm, oavsett var de bor eller vilken bakgrund de har, ges en god och likvärdig utbildning. Stockholm har en väl fungerande arbetsmarknad som skapar en hög sysselsättning bland befolkningen. En stark efterfrågan på arbetskraft matchas av god tillgång på kompetens.

Alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor och att skyddas från droger. Inga barn ska behöva uppleva våld eller förtryck. De äldre i Stockholm har en tillvaro som präglas av trygghet, värdighet och självbestämmande. Stockholm är en äldrevänlig stad där de äldres behov finns med i hela samhällsplaneringen.

Stockholm är en stad som är tillgänglig för alla. Byggnader, offentliga miljöer och kollektivtrafik är tillgängliga på lika villkor.

Godkänt dokument - Maria Sahlstrand, Stockholms stadsbyggnadskontor, 2021-11-08, Dnr 2017-06022

Hållbart växande och dynamisk

Stockholm är det självklara valet för en mångfald av företag. Företagsklimatet är Sveriges bästa och här växer världsledande företag fram. Allt fler internationella huvudkontor flyttar till Stockholm. Ett aktivt regionalt samarbete stärker Stockholms position som Europas ledande hållbara tillväxtregion.

Näringslivet stöds av ett effektivt och hållbart transportsystem, med god tillgänglighet för godstransporter. Järnvägstransporter och sjöfart har stor betydelse för interaktionen och attraktiviteten på global nivå.

I alla stadsdelar finns ett brett utbud av bostäder med olika upplåtelseformer där människor med olika förutsättningar har möjlighet att bo i livets alla skeden.

Kulturarvet och kulturmiljöaspekterna har stor betydelse när staden växer. Stadens historiska karaktär respekteras och viktiga kulturmiljöer bevaras, levandegörs och utvecklas. Allt byggande håller hög arkitektonisk kvalitet med både klassisk och nytänkande arkitektur. Stadens kulturhistoriska värden tas tillvara.

All stadsutveckling genomsyras av hållbar energianvändning, miljöanpassade transporter och resurseffektiva kretslopp. Stockholms offentliga rum sjuder av liv med sittplatser, kaféer och restauranger. I hela staden finns gågator och levande torg. Stadens kajer och vattennära lägen är tillgängliga och attraktiva.

Besöksnäringen är stark och bidrar till den internationella attraktionskraften och till sysselsättning och tillväxt i regionen.

Smart och innovativ storstad

Stockholms betydelse för riket som helhet är oomtvistad och dess roll som huvudstad ger staden en särställning. Stockholms attraktionskraft är avgörande för stadens starka utveckling och roll som nav i regionen och som ekonomisk motor för hela Sverige. En stark ekonomi skapar arbetstillfällen och möjliggör finansiering av en god välfärd.

Stockholm är en av de städer i världen som bäst har tagit tillvara på digitaliseringens möjligheter. Digitaliseringen underlättar människors vardag och deras möjligheter att kommunicera, arbeta, studera och ha ett aktivt liv oavsett ålder och funktionsförmåga.

Stockholm är attraktivt för företag och talanger i alla branscher. Det finns en stor öppenhet för nya idéer och individer.

Översiktsplan 2018

Stadens översiktsplan anger den övergripande inriktningen för staden generellt och för Citys utveckling. Förnyelsen av City ska i enlighet med översiktsplanen vidareutvecklas med fokus på att bibehålla och utveckla Citys attraktionskraft på innovationsdrivna företag, hotell, restauranger och besöksnäring. En attraktiv stadsmiljö som tillgodoser behov för både

Godkänt dokument - Maria Sahlstrand, Stockholms stadsbyggnadskontor, 2021-11-08, Dnr 2017-06022

boende, besökare och de som arbetar är en viktig framgångsfaktor för stadens tillväxt och utveckling. Funktionsblandning i det offentliga rummet är en viktig nyckel till den vitala urbana miljön i City. Utvecklingen i City ska ske utan att skada riksintresset för Stockholms innerstad. Utvecklingen i City kan framförallt åstadkommas genom förändring i befintlig bebyggelse samt utveckling av de offentliga rummen. I Citys storskaliga miljö är levande bottenvåningar med publika verksamheter samt utökade ytor för gång och vistelse grundförutsättningar för ett attraktivt stadsliv. Västra City har områdets största möjlighet till stadsutveckling.

Stockholms byggnadsordning

Byggnadsordningen är ett kunskapsunderlag som ger stöd för beslutsfattare, utvecklare, arkitekter och en intresserad allmänhet när Stockholm växer och gestaltas. Den beskriver hur Stockholm som stad har vuxit fram historiskt, om stadslandskapets förutsättningar och stadsdelarnas karaktärer. Den innehåller också vägledningar och processtöd för stadens fortsatta utveckling. Inriktningen är att utveckla staden efter samtida förutsättningar med stöd i kunskap om naturlandskapet och befintlig bebyggelse

Stockholms arkitekturpolicy

Med utgångspunkt i översiktsplanen utgör Stockholms arkitekturpolicy tillsammans med Stockholms byggnadsordning och kommande vägledningar en familj av dokument som bidrar med kunskap, strategier och arbetssätt till stöd för stadens gestaltning. Stockholms arkitekturpolicy berör planering i alla skalor, från den stora skalan, staden och området till utformningen av enskilda byggnader och dess detaljer, och skapar därmed förutsättningar för en väl gestaltad helhetsmiljö när staden växer. Arkitekturpolicyn redogör för olika förhållningssätt inom arkitektur och samhällsutveckling, samt ger konkreta medskick och metodtips.

Vision för City 2030

I oktober 2012 antog kommunfullmäktige Vision för City 2030. Visionen innehåller både övergripande beskrivningar och sju utvecklingsområden med tillhörande mål.

1. En vital urban miljö

City ska ha stor funktionsblandning, både i det offentliga rummet och i enskilda byggnader. Tillgängligheten till vattnet ska stärkas och tillgängliggöras. Platser ska tas tillvara och utvecklas i samspel med omgivande stadsmiljöer och ges en tydlig identitet. Citys stråk ska stärkas och kompletteras för att skapa god tillgänglighet mellan stadens platser.

Godkänt dokument - Maria Sahlstrand, Stockholms stadsbyggnadskontor, 2021-11-08, Dnr 2017-06022

2. En trygg och levande stadskärna

City ska ha attraktiva och aktiverade offentliga rum, som till exempel parker och torg. Fler verksamheter ska finnas dygnets alla timmar och nattbefolkningen ska öka. Den offentliga servicen ska stärkas och City ska ha fler miljöer för barn och ungdomar.

3. Europeiskt nav för näringsliv och handel

Fler arbetsplatser ska skapas, men ska vara mer blandade med bostäder och/eller hotell. Andelen boende ska bibehållas eller öka i förhållande till Citys arbetande befolkning. Där det inte är möjligt att uppföra bostäder är hotell önskvärda. Fler alternativa handelsstråk och ett breddat utbud av handel eftersträvas.

4. En stadsdel med viktiga kulturverksamheter

City ska ha ökad tillgänglighet till kultur i det offentliga rummet och på olika tider av dygnet. Ett brett och varierat utbud av kulturella verksamheter ska prägla City.

5. En tillgänglig regionkärna

Kapacitetsstarka trafikslag ska prioriteras i City och nya och förbättrade stråk för i synnerhet gående och cyklister ska skapas. Framkomligheten för cyklister ska förbättras och fler cykelparkeringsplatser ska skapas för att uppmuntra ett hållbart resande. Varudistributionen inom City ska vara rationell och samordnad mellan stadens aktörer.

6. Ett grönare City med fler bostäder

City ska ha ett miljömässigt hållbart fastighetsbestånd. Bättre luftkvalitet och minskat buller skapar förutsättningar för fler bostäder och ett mer levande stadsliv i gaturummet. City ska ha attraktiva och välbesökta grönytor så fler gröna inslag i stadsbilden ska skapas. City ska ha fler bostäder, planerade ur ett helhetsperspektiv.

7. Stockholms mest föränderliga stadsdel

City är Stockholms mest föränderliga stadsdel och ska utvecklas med kunskap om dess kulturhistoriska värden. En balanserad förnyelse och förtätning av City ska göras medvetet ur ett helhetsperspektiv med höga krav på arkitektonisk kvalitet.

Vägen till visionen

För att nå visionen krävs att staden arbetar samlat med City som ett stadsutvecklingsområde. Kännetecknande för City är dock att det är en befintlig stadsmiljö där stadens rådighet och roll är mer begränsad än i andra stadsutvecklingsområden. I arbetet med att utveckla Citys offentliga platser har staden en nyckelroll, inte bara i sin egenskap av planmyndighet eller markägare, utan också som samordnare.

Godkänt dokument - Maria Sahlstrand, Stockholms stadsbyggnadskontor, 2021-11-08, Dnr 2017-06022

Planering av sammanhängande platser

Eftersom variationen mellan Citys olika delar är stor blir det extra viktigt att arbeta platsorienterat. Olika platser inom området har olika förutsättningar. Det är därför viktigt att varje plats specifika egenskaper kartläggs och att planeringen sedan inriktas på att ta tillvara på förutsättningarna. Det innebär att platser vidareutvecklas utifrån potential snarare än att de omvandlas radikalt.

Stadens framkomlighetsstrategi

Framkomlighetsstrategin anger fyra principer för hur staden ska prioritera så att kapaciteten och pålitligheten i väg- och gatutrafiken kan öka och bidra till ett tryggt, snyggt, miljövänligt och hälsosamt Stockholm.

1. Mer plats till gångtrafikanter, cyklister och bussar.
2. Minskad restid för kollektivtrafiken och mer pålitlig restid för alla.
3. Attraktiva offentliga rum.
4. Minska de negativa effekterna som trafiken kan ha på storstadslivet.

Stadens framkomlighetsstrategi antogs av kommunfullmäktige 2013. En revidering av programmet pågår.

Riksintresset för Stockholms innerstad med Djurgården

Inom ramen för översiktsplanen, har tematiska beskrivningar av riksintresset tagits fram. Inom respektive tema har ett antal värdekärnor lyfts fram. Översiktsplanen med tillhörande riksintressebilaga antogs i februari 2018.

Stockholm som huvudstad

Som uttryck för funktionen som huvudstad och förvaltningsstad, sedan medeltiden men särskilt från 1600-talet, ingår kungliga miljöer, byggnader för riket och länets förvaltning, kulturinstitutioner och annan bebyggelse som relaterar till funktionen som huvudstad.

Den äldre stenstaden

Den äldre stenstaden, inklusive Blasieholmstorg och Gustav Adolfs torg, består av bebyggelse från i huvudsak 1600-talet. Här finns spår av den tidens stadsplanestruktur, där Drottninggatan i City är ett exempel på en gata som behållit sin ursprungliga bredd från 1600-talet.

Stockholm som sjöfarts-, militär- och industristad

Kajanläggningar, tullhus och magasin vittnar om innerstaden som hamnstad. Inga särskilda värdekärnor finns i City.

Godkänt dokument - Maria Sahlstrand, Stockholms stadsbyggnadskontor, 2021-11-08, Dnr 2017-06022

Den klassiska stenstaden

Malmarnas utveckling under 1800-talet inkluderar delar av City, till exempel stenstadsbebyggelsen på Norrmalm. Värdekärnor utgörs av 1800-talets stadsplanestruktur och malmarnas stadsmiljö, södra delen av Birger Jarlsgatan som kommersiellt centrum, Stureplan som mötesplats och knutpunkt för spårvagnstrafiken, samt finansens byggnader öster om Kungsträdgården.

Det offentliga och demokratiska Stockholm

Som uttryck för det offentliga och demokratiska Stockholm ingår monumentala arkitektur för bland annat institutioner för vetenskap och skolor. Norra Bantorget är en utpekad värdekärna.

Det moderna City

Fokuserar på Citys utveckling och bebyggelse. Särskilt utpekade värdekärnor är Kungsgatan, Hötorgscity, Sergels torg samt Hamngatan. Värdekärnor är kulturmiljöer där det också finns ett starkt förändringstryck och där det ställs särskilda krav på kulturmiljöanalyser vid förändringar som kan påverka de kulturhistoriska värdena. Vid påbyggnader ska särskilt beaktas att inte skymma viktiga vyer mot Kungstornen vid Kungsgatan och höghusen vid Hötorgscity.

Det gröna Stockholm

Stadens utveckling under i synnerhet 1800- och 1900-talet har lett till att City idag har både viktiga och uppskattade parker och frirum. Värdekärnor utgörs av Kungsträdgården, Humlegården och Berzelii park.

Särdrag för Stockholms innerstad

Stadens anpassning till naturen, Stockholmsåsen, innerstadens vattenrum, Södermalms förkastningsbrant, stadens årsringar, fronten mot vattenrummen, stadens siluett, vyer och blickfång. Utifrån detta ska särskilda avvägningar göras vid påbyggnader, höga hus, fronten mot vattnet samt rivningar. City angränsar även till andra värdekärnor som till exempel bebyggelsen på Helgeandsholmen och Stockholms stadshus.

Godkänt dokument - Maria Sahlstrand, Stockholms stadsbyggnadskontor, 2021-11-08, Dnr 2017-06022

§ 7
Yttrande över Program för city
TRN 2021-0215

Sammanfattning

Stockholms stad har remitterat ärendet Stockholms stads förslag till Program för City, samrådsversion, till Region Stockholm för yttrande. Ärendet har inom Region Stockholm beretts som ett gemensamt yttrande. Region Stockholm anser att Stockholms stad har tagit fram ett genomarbetat förslag till Program för City. Förslaget till Program för City ligger i flera avseenden i linje med RUFS 2050, men några områden skulle behöva förtydligas.

Det regionala perspektivet behöver lyftas tydligare. Stockholms City är en betydelsefull målpunkt för befolkningen i hela Stockholms län. Många av regionens invånare har sin arbetsplats i Stockholms City och det är också en plats dit många länsinvånare kommer för olika typer av besök inom kultur, nöje och handel. Stockholms City är också en viktig nod i det regionala transportsystemet.

Region Stockholm ser positivt på att Stockholm stad lyfter fram såväl klimat- som hållbarhetsfrågor i programmet. Då syftet med programmet är att uttrycka intentionerna för utvecklingen av city i ett helhetsperspektiv, och att det ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen saknar Region Stockholm en beskrivning av hur förslaget bidrar till att minska klimatpåverkan.

Region Stockholm förstår utmaningen i att prioritera gaturummet i City och ser positivt på att programmet lyfter fram att de mest hållbara och yteffektiva trafikslagen, som gång-, cykel- och kollektivtrafik, ska prioriteras vid utveckling av City. Programmet lyfter också fram vikten av att näringslivets godstransporter prioriteras. Om allt prioriteras blir inget prioriterat och i fortsatt arbete bör Stockholms stad arbeta för att lyfta fram och prioritera olika stråk och strukturer för de olika trafikslagen. Hur kollektivtrafikens behov av utrymme och utveckling ska beaktas vid stadsutveckling och förtätning av området behöver framgå tydligare. Region Stockholm är positiv till ambitionen att hitta effektiva och innovativa lösningar i transportsystemet, inte minst för godstrafiken.

Beslutsunderlag

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande
2. Sammanfattning av Stockholms stads program för city

Förslag och yrkande

Ordförande Gustav Hemming m.fl. (C) yrkar bifall till Regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Tillväxt- och regionplanenämndens beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör tillväxt- och regionplanenämndens yttrande till regionstyrelsen över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande

Ledamoten Peter Wallmark (SD) anmäler ett särskilt uttalande.

Beslutsexpediering:
Regionstyrelsen
Akt

Region Stockholm

Sverigedemokraterna Region Stockholm

SÄRSKILT UTTALANDE
2022-01-20 2021-0215

Tillväxt- och regionplanenämnden
7

Yttrande över Program för city

Sverigedemokraterna vill särskilt lyfta fram tre punkter som vi anser är viktiga för både framkomligheten och miljön i city och därmed Region Stockholm.

1. Bygga Östlig förbindelse för att dels avlasta den biltrafik som går genom stadskärnan via Centralbron, och dels avlasta Essingeleden vad gäller den trafik från söder till norr samt trafik i motsatt färdriktning som enbart ska passera. Nu belastas city enbart för genomfart, vilket är något som behöver lösas omgående. Det skulle leda till kortare restider och bättre framkomlighet. Avlastningen av trafiken genom Stockholms innerstad har även ett miljömässigt värde.

2. Skapa fler funktionella och attraktiva stråk samt införa logiska koppli ngar där sådana saknas. Se över möjligheten till trafik-separerat gatusystem för att öka säkerheten och framkomligheten med bland annat bussgator eller egna kollektivtrafikkörfält. Dessa bör med fördel införas vid lämpliga stråk för att prioritera och effektivisera kollektivtrafiken. All typ av kollektivtrafik är inte lika beroende av prioritering i gatunätet och hänsyn ska därför tas till detta för att prioritera lösningar med högst positiv effekt.

3. Nyttja att Stockholm är en stad som består av öar för att utöka och koppla ihop kollektivtrafiken på land med båtbaserad kollektivtrafik. Här finns en relativt outnyttjad resurs som kan skapa fler resealternativ när belastningen på kollektivtrafiken ökar i samband med att Stockholm växer.

Regionledningskontoret
Trafikförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-12-22

RS 2021-0879
TRN 2021-0215
TN 2017-0901

Regionstyrelsen

Tillväxt- och regionplanenämnden

Trafiknämnden

Yttrande över Program för City

Regionledningskontorets förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens, och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Stockholms stad över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionledningskontorets förslag till beslut
Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör tillväxt- och regionplanenämndens yttrande till regionstyrelsen över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Trafikförvaltningens förslag till beslut
Trafiknämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens, och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör Trafiknämndens yttrande till regionstyrelsen över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning
Stockholms stad har remitterat ärendet Stockholms stads förslag till Program för City, samrådsversion, till Region Stockholm för yttrande.

Ärendet har inom Region Stockholm beretts som ett gemensamt yttrande.

Region Stockholm anser att Stockholms stad har tagit fram ett genomarbetat förslag till Program för City. Förslaget till Program för City ligger i flera avseenden i linje med RUFS 2050, men några områden skulle behöva förtydligas.

Det regionala perspektivet behöver lyftas tydligare. Stockholms City är en betydelsefull målpunkt för befolkningen i hela Stockholms län. Många av regionens invånare har sin arbetsplats i Stockholms City och det är också en plats dit många länsinvånare kommer för olika typer av besök inom kultur, nöje och handel. Stockholms City är också en viktig nod i det regionala transportsystemet.

Region Stockholm ser positivt på att Stockholm stad lyfter fram såväl klimat- som hållbarhetsfrågor i programmet. Då syftet med programmet är att uttrycka intentionerna för utvecklingen av city i ett helhetsperspektiv, och att det ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen saknar Region Stockholm en beskrivning av hur förslaget bidrar till att minska klimatpåverkan.

Region Stockholm förstår utmaningen i att prioritera gaturummet i City och ser positivt på att programmet lyfter fram att de mest hållbara och yteffektiva trafikslagen, som gång-, cykel- och kollektivtrafik, ska prioriteras vid utveckling av City. Programmet lyfter också fram vikten av att näringslivets godstransporter prioriteras. Om allt prioriteras blir inget prioriterat och i fortsatt arbete bör Stockholms stad arbeta för att lyfta fram och prioritera olika stråk och strukturer för de olika trafikslagen. Hur kollektivtrafikens behov av utrymme och utveckling ska beaktas vid stadsutveckling och förtätning av området behöver framgå tydligare. Region Stockholm är positiv till ambitionen att hitta effektiva och innovativa lösningar i transportsystemet, inte minst för godstrafiken.

Bakgrund
Stockholms stad har remitterat ärendet Stockholms stads förslag till Program för City, samrådsversion, till Region Stockholm för yttrande. Ärendet har inom Region Stockholm beretts som ett gemensamt yttrande.

Stockholms stad har tagit fram ett program för City som beskriver inriktningen för utvecklingen av City ur ett helhetsperspektiv. Programmet utgår ifrån Översiktsplan för Stockholms stad, antagen 2018. Program för City har samordnats med trafikkontorets långsiktiga planering för gator, torg och parker i City. Programmet är en konkretisering av de sju utvecklingsområden med tillhörande mål som beskrevs i Vision för City 2030 (antagen 2012). I programmet formuleras vägledningar för Citys fortsatta utveckling under fyra rubriker, som också är stadens stadsbyggnadsmål:

- En växande stad,
- En sammanhängande stad
- God offentlig miljö
- En klimatsmart och tålig stad

Stockholms stad ska med Program för City konkretisera stadens intentioner för utvecklingen av City ur ett helhetsgrepp. Programmet är tänkt att fungera som stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen av Citys utveckling och ska redovisa både konkreta frågor och åtgärder som enkelt kan genomföras, samt större frågor som kräver ytterligare fördjupning och kan genomföras i ett längre perspektiv.

Region Stockholms yttrande
Region Stockholm anser att Stockholms stad har tagit fram ett genomarbetat förslag till program för City. Förslaget till Program för City ligger i flera avseenden i linje med den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) (LS 2015-0084), men några områden skulle behöva förtydligas.

Stockholm City ur ett regionalt perspektiv
I inledningen till programmet beskrivs City som det politiska, ekonomiska, administrativa och kulturella centret för både regionen och landet och att planeringen av City därmed är en angelägenhet lokalt, regionalt och nationellt. Region Stockholm saknar en utvecklad beskrivning av vad denna funktion som regionalt mångfunktionellt center och regional angelägenhet betyder för utvecklingen av City och hur Stockholms stad avser att ta hänsyn till och utgå från det regionala perspektivet vid utveckling av City. Det saknas en beskrivning av den funktion som City fyller som regional målpunkt och mötesplats för stockholmare från hela Stockholmsregionen och hur den kan utvecklas. Citys betydelse för det regionala transportsystemet, framförallt kollektivtrafiken, behöver belysas. När regionens befolkning växer kommer det att påverka personflödena i staden.

Det gäller satsningarna på utbyggd kollektivtrafik, bland annat tunnelbanan och Roslagsbanans förlängning in till Stockholm City, men också samtliga redan befintliga kollektivtrafikslag.

Region Stockholm vill understryka vikten av en fortsatt samverkan med Region Stockholm, inte minst i frågor som rör kollektivtrafiken.

Målkonflikter och utmaningar med funktionsblandning
Region Stockholm ser positivt på att Stockholms stad har tagit fram ett program för City som beskriver hur området ska utvecklas. En förtätning i City innebär dock många utmaningar och potentiella målkonflikter mellan olika intressen. Det skulle vara önskvärt att programmet tydligare lyfte fram dessa utmaningar och målkonflikter. Till exempel skulle det behövas ett resonemang om hur transportsystemets regionala funktion och hållbara transporter kan värnas i den täta, funktionsblandade staden.

Region Stockholm ser ett behov av att barnperspektivet lyfts fram och tydliggörs. Då city kompletteras med fler bostäder kommer det att behövas fler skolor och förskolor. Vill Stockholms stad få till en blandning av funktioner måste också skol- och förskolegårdar få plats. Stockholms City har också en viktig funktion som mötesplats för barn och unga. Detta perspektiv kan med fördel finnas med och beskrivas som en del av utvecklingen av City.

Region Stockholm anser att vägledningen för avsnittet Funktioner behöver utvecklas och tydliggöras för att verkligen fungera som vägledning och verktyg för aktörer vid planering och utveckling av City. I planarbetet ska en avvägning göras mellan olika intressen och lokala, regionala och nationella mål. Region Stockholm saknar ett resonemang om hur dessa avvägningar ska göras. Region Stockholm ser ett behov av en utvecklad vägledning för hur funktionsblandningen i City kan anpassas vid de tillfällen olika funktioner hamnar i konflikt med varandra.

Hållbarhet och klimat
Region Stockholm ser positivt på att Stockholm stad lyfter fram såväl klimat- som hållbarhetsfrågor i programmet. Då syftet med programmet är att uttrycka intentionerna för utvecklingen av city i ett helhetsperspektiv, och att det ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen saknar Region Stockholm en beskrivning av hur förslaget bidrar till att minska klimatpåverkan. I de inledande avsnitten om bebyggelse fokuseras på utformning och gestaltning. Här ser Region Stockholm att vikten av att energieffektivisering, minskad klimatpåverkan

och smarta materialval vid ny- och ombyggnationer med fördel kan lyftas fram. I klimat- och hållbarhetsavsnittet saknar Region Stockholm vidare ett avsnitt med vägledning med konkreta åtgärder, så som de övriga avsnitten har. Att komplettera med detta skulle vara värdefullt i redovisningen av hur Stockholm stad konkret kommer att arbeta med klimat- och hållbarhetsfrågorna i utvecklingen av City. Vidare saknas hänvisning och spårbarhet till stadens klimatarbete i avsnittet om sammanfattning av tidigare ställningstagandet, till exempel klimathandlingsplanen och pågående arbete med klimatanpassningsplanen.

Region Stockholm saknar folkhälsoperspektivet och noterar att begreppet folkhälsa inte nämns i programmet. Det som redovisas är en koppling mellan ekologisk hållbarhet, grönområden och ekosystemtjänster och hälsoaspekter.

Prioritering av gaturummet
Region Stockholm förstår utmaningen i att prioritera gaturummet i City och ser positivt på att programmet lyfter fram att de mest hållbara och yteffektiva trafikslagen, som gång-, cykel- och kollektivtrafik, ska prioriteras för persontransporter vid utveckling av City. Det är också dessa transportslag som möjliggör en ökad tillgänglighet i och genom City. Det kan dock finns ett behov av att i fortsatt arbete prioritera ytterligare mellan de olika hållbara trafikslagen och prioritera stråk för kollektivtrafik, gång och cykel respektive godstransporter.

I den regionala utvecklingsplanen RUFS 2050 finns ett mål om att minst 70 procent av alla resor ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik; för att nå det kommer det krävas en hög andel hållbart resande i de centrala delarna av regionen. Region Stockholm arbetar med att ta fram en kollektivtrafikplan som redovisar åtgärder för att nå mål i RUFS 2050 kopplat till kollektivtrafiken. Detta arbete har gjorts i samarbete med bland annat Stockholms stad och det är därför viktigt att det även i det fortsatta arbetet finns en samverkan mellan Region Stockholm och Stockholms stad.

Vid sidan av hållbara persontransporter lyfter programmet fram vikten av att näringslivets godstransporter prioriteras. Region Stockholm instämmer i att nyttotrafiken behöver prioriteras till vissa platser och stråk för att näringslivets transporter ska fungera så optimalt som möjligt. Detta för att inte hamna i konflikt med bland annat kollektivtrafikens framkomlighet. Region Stockholm är också positiv till ambitionen att hitta effektiva och innovativa lösningar i transportsystemet, inte minst för godstrafiken.

Kollektivtrafikstråk
Region Stockholm vill framhålla att det pågår ett arbete med att peka ut prioriterade stråk och noder för den ytliggande kollektivtrafiken i Stockholms stad som staden och Region Stockholm är överens om. Planens syfte är att redovisa gemensamma planeringsprinciper och mål för kollektivtrafiken i Stockholms stad och kommer ersätta Stomnätsplanen i stadens strategiska ramverk. Arbetet leds av Trafikkontoret i Stockholms stad och dess slutsatser behöver arbetas in i Program för City.

I Program för City föreslås att ”*tillgängligheten och framkomligheten i City ska stärkas genom att skapa fler funktionella och attraktiva stråk och införa logiska kopplingar där sådana saknas i ett delvis kraftigt trafikseparerat gatusystem*.” Programmet kan med fördel utveckla vilka trafikslag det är som ska separeras och vilka trafikslag de nya logiska kopplingarna ska nyttjas av. Vad gäller kollektivtrafik är Region Stockholm positiv till att kollektivtrafiken ges prioritet i gaturummet med exempelvis bussgator eller egna kollektivtrafikkörfält. Dessa bör med fördel införas där det är som mest effektivt och samråd med Region Stockholm behöver ske för att tillsammans kunna utarbeta förslag till de gator och stråk där kollektivtrafiken ska ges prioritet framför andra trafikslag.

Region Stockholm ser att programmet med fördel kan skilja på de olika kollektivtrafikstråk som går genom city då de fyller olika funktion (till exempel lokala, regionala, och spårtrafik). Alla dessa typer av kollektivtrafik är inte lika beroende av prioritering i gatunätet och bör hanteras därefter. Region Stockholm är gärna med i arbetet med att peka ut dessa stråk och dess prioritering.

I utpekandet av stråk behöver också kollektivtrafikens behov av resiliens bejakas när olika funktioner ställs mot varandra. Även om city genomkorsas av flera olika spårslag är dessa störningskänsliga och behöver kunna ersättas av buss vid spårstopp. Innan stråk för kollektivtrafiken pekas ut behöver reservytor och funktioner vara identifierade så att alternativen inte byggs bort.

Kollektivtrafik kan med fördel lyftas fram som en egen punkt under rubriken *Vägledning – flöden*.

Spårväg city
Region Stockholm utgår från att den utbyggnad av Spårväg City som nämns på sida 47 avser en förlängning mot Norra Djurgårdsstaden. Förutsättningarna för en kapacitetsstark trafiklösning för Norra Djurgårdsstaden i stråket City-Hamngatan behöver säkerställas. Detta kan bland annat medföra behov av förbättrad framkomlighet och att stråket renodlas för spårvagnstrafik.

Båttrafik
Region Stockholm ser positivt på att programmet lyfter båttrafiken som ett viktigt komplement till övrig kollektivtrafik. I de illustrationer som redovisar kollektivtrafik kan båtar med fördel lyftas fram inte bara som en punkt utan också redovisas med de kopplingar med övriga staden den ger.

Cykel
Region Stockholm anser att det är positivt att Stockholms stad vill prioritera gång-, cykel och kollektivtrafik. Det är också positivt att Stockholms stad vill minska och omstrukturera trafikytor enligt framkomlighetsstrategins inriktning i syfte att skapa bättre stadsmiljö och attraktiva offentliga rum.

Det är positivt att pendlings- och huvudstråk för cykel utformas för att skapa god framkomlighet och bra samspel med andra trafikslag. Detta gäller inte minst de regionala cykelstråk som går genom planområdet.

Leveranser
Region Stockholm instämmer i den problembild som Stockholms stad beskriver i programmet, det vill säga att ytorna i City är begränsade och att samordning av transporter och åtgärder som kan minska behovet av last-platser på gatan är viktiga för att gaturummet ska kunna utnyttjas på bästa sätt. Behovet av leveranser och godstransporter kommer att öka med en ökande befolkning och en sannolikt ökande e-handel. Det pågår en snabb utveckling av efterfrågan på nya typer av leveranser, men också nya möjligheter för leveranser med utveckling och omställning av olika typer av fordon. Region Stockholm ser därmed positivt på att Stockholms stad lyfter fram City som en bra plats att testa olika innovativa projekt för godshantering.

Ekonomiska konsekvenser
Genomförandet av programmet bedöms på sikt få en ekonomisk påverkan på Region Stockholm då det antas leda till ökat resande med kollektivtrafiken.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

David Lagneholm
Förvaltningschef
trafikförvaltningen

Beslutsunderlag
1. Sammanfattning av Stockholms stads program för city

Beslutsexpediering
1. Stockholms stad

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2021-12-22
Godkänd av David Lagneholm, 2021-12-22

Region Stockholm
Trafiknämnden

PROTOKOLLSUTDRAG

Nr 1/2022

Sammanträdesdatum
2022-01-25

Datum för justering: 2022-01-25
Datum för anslag: 2022-01-26

Kristoffer Tamsons (M)
Jens Sjöström (S)

---

§ 8

Yttrande över remiss avseende Stockholms stads program för City
(TN 2017-0901)

I ärendet föreligger tjänsteutlåtande daterat den 22 december 2021 från förvaltningschefen för trafikförvaltningen, regiondirektören och utvecklingsdirektören.

BESLUT

Trafiknämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektören, och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör trafiknämndens yttrande till regionstyrelsen över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

UTTALANDEN

SD-ledamoten låter till protokollet anteckna ett särskilt uttalande (bilaga 5).

EXPEDIERAS TILL

-

Vid protokollet

Viktoria Lundström

Region Stockholm

Sverigedemokraterna Region Stockholm

SÄRSKILT UTTALANDE
2022-01-25

TN 2017-0901

Trafiknämnden
8

Yttrande över remiss avseende Stockholms stads program för City

Sverigedemokraterna anser att Stockholms stads program för City är ett väl genomarbetat program rent generellt. Det finns däremot några saker som vi har synpunkter på och som bör tas i beaktan. Det första är att den inte tar upp byggandet av Östliga förbindelsen. Det behövs också åtgärder för att minska trafiken och göra ett ordentligt omtag om trafikstråken i de centrala delarna. Den behöver också på ett tydligare sätt planera för att koppla ihop kollektivtrafiken på land med den på vatten.

Trots att Östlig förbindelse fanns med i planeringen för regeringen och Stockholm Stad och län tidigare verkar detta nu har övergivits av en majoritet av partierna. Det är ett svek mot alla bilister, men också mot de som åker kollektivtrafik. Vi kräver därför att Östlig förbindelse ska byggas för att avlasta den biltrafik som går rakt genom stan via Centralbron och på Essingeleden vad gäller den trafik från söder till norr och tvärtom som enbart ska passera. Att som nu belasta city enbart för genomfart är något som behöver lösas omgående. Östlig förbindelse skulle leda till kortare restider och bättre framkomlighet. Avlastningen av trafiken rakt genom Stockholms innerstad har dessutom ett viktigt miljömässigt värde.

Sverigedemokraterna anser att trafiknämnden bör förespråka att det skapas fler funktionella och attraktiva stråk och införa logiska kopplingar där sådana saknas och se över möjligheten till trafikseparerat gatusystem för att öka säkerheten och framkomligheten. Det kan till exempel göras genom att separera motortrafik och cykeltrafik och dela upp dessa på olika parallellgator. Dessa bör med fördel införas där det är som mest effektivt och för att prioritera och effektivisera kollektivtrafiken. Alla typer av kollektivtrafik är inte lika beroende av prioritering i gatunätet och hänsyn ska därför tas till detta för att uppnå bästa möjliga effekt.

Något som Stockholms stad också behöver ha med i programmet är att fokusera på att utnyttja den stora mängd vatten som finns genom att utöka och koppla ihop kollektivtrafiken på land med kollektivtrafik med båt. Här finns en relativt outnyttjad resurs som kan skapa många möjligheter när belastningen på kollektivtrafiken ökar när Stockholm växer.

Regionledningskontoret
Trafikförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE

RS 2021-0879
TRN 2021-0215
TN 2017-0901

Regionstyrelsen

Tillväxt- och regionplanenämnden

Trafiknämnden

Yttrande över Program för City

Regionledningskontorets förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens, och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Stockholms stad över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionledningskontorets förslag till beslut
Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör tillväxt- och regionplanenämndens yttrande till regionstyrelsen över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Trafikförvaltningens förslag till beslut
Trafiknämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens, utvecklingsdirektörens, och förvaltningschefen för trafikförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande utgör Trafiknämndens yttrande till regionstyrelsen över samrådsversion till Program för City.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Stockholms stad har remitterat ärendet Stockholms stads förslag till Program för City, samrådsversion, till Region Stockholm för yttrande.

Ärendet har inom Region Stockholm beretts som ett gemensamt yttrande.

Region Stockholm anser att Stockholms stad har tagit fram ett genomarbetat förslag till Program för City. Förslaget till Program för City ligger i flera avseenden i linje med RUFS 2050, men några områden skulle behöva förtydligas.

Det regionala perspektivet behöver lyftas tydligare. Stockholms City är en betydelsefull målpunkt för befolkningen i hela Stockholms län. Många av regionens invånare har sin arbetsplats i Stockholms City och det är också en plats dit många länsinvånare kommer för olika typer av besök inom kultur, nöje och handel. Stockholms City är också en viktig nod i det regionala transportsystemet.

Region Stockholm ser positivt på att Stockholm stad lyfter fram såväl klimat- som hållbarhetsfrågor i programmet. Då syftet med programmet är att uttrycka intentionerna för utvecklingen av city i ett helhetsperspektiv, och att det ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen saknar Region Stockholm en beskrivning av hur förslaget bidrar till att minska klimatpåverkan.

Region Stockholm förstår utmaningen i att prioritera gaturummet i City och ser positivt på att programmet lyfter fram att de mest hållbara och yteffektiva trafikslagen, som gång-, cykel- och kollektivtrafik, ska prioriteras vid utveckling av City. Programmet lyfter också fram vikten av att näringslivets godstransporter prioriteras. Om allt prioriteras blir inget prioriterat och i fortsatt arbete bör Stockholms stad arbeta för att lyfta fram och prioritera olika stråk och strukturer för de olika trafikslagen. Hur kollektivtrafikens behov av utrymme och utveckling ska beaktas vid stadsutveckling och förtätning av området behöver framgå tydligare. Region Stockholm är positiv till ambitionen att hitta effektiva och innovativa lösningar i transportsystemet, inte minst för godstrafiken.

Bakgrund

Stockholms stad har remitterat ärendet Stockholms stads förslag till Program för City, samrådsversion, till Region Stockholm för yttrande. Ärendet har inom Region Stockholm beretts som ett gemensamt yttrande.

Stockholms stad har tagit fram ett program för City som beskriver inriktningen för utvecklingen av City ur ett helhetsperspektiv. Programmet utgår ifrån Översiktsplan för Stockholms stad, antagen 2018. Program för City har samordnats med trafikkontorets långsiktiga planering för gator, torg och parker i City. Programmet är en konkretisering av de sju utvecklingsområden med tillhörande mål som beskrevs i Vision för City 2030 (antagen 2012). I programmet formuleras vägledningar för Citys fortsatta utveckling under fyra rubriker, som också är stadens stadsbyggnadsmål:

- En växande stad,
- En sammanhängande stad
- God offentlig miljö
- En klimatsmart och tålig stad

Stockholms stad ska med Program för City konkretisera stadens intentioner för utvecklingen av City ur ett helhetsgrepp. Programmet är tänkt att fungera som stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen av Citys utveckling och ska redovisa både konkreta frågor och åtgärder som enkelt kan genomföras, samt större frågor som kräver ytterligare fördjupning och kan genomföras i ett längre perspektiv.

Region Stockholms yttrande
Region Stockholm anser att Stockholms stad har tagit fram ett genomarbetat förslag till program för City. Förslaget till Program för City ligger i flera avseenden i linje med den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) (LS 2015-0084), men några områden skulle behöva förtydligas.

Stockholm City ur ett regionalt perspektiv
I inledningen till programmet beskrivs City som det politiska, ekonomiska, administrativa och kulturella centret för både regionen och landet och att planeringen av City därmed är en angelägenhet lokalt, regionalt och nationellt. Region Stockholm saknar en utvecklad beskrivning av vad denna funktion som regionalt mångfunktionellt center och regional angelägenhet betyder för utvecklingen av City och hur Stockholms stad avser att ta hänsyn till och utgå från det regionala perspektivet vid utveckling av City. Det saknas en beskrivning av den funktion som City fyller som regional målpunkt och mötesplats för stockholmare från hela Stockholmsregionen och hur den kan utvecklas. Citys betydelse för det regionala transportsystemet, framförallt kollektivtrafiken, behöver belysas. När regionens befolkning växer kommer det att påverka personflödena i staden.

Det gäller satsningarna på utbyggd kollektivtrafik, bland annat tunnelbanan och Roslagsbanans förlängning in till Stockholm City, men också samtliga redan befintliga kollektivtrafikslag.

Region Stockholm vill understryka vikten av en fortsatt samverkan med Region Stockholm, inte minst i frågor som rör kollektivtrafiken.

Målkonflikter och utmaningar med funktionsblandning
Region Stockholm ser positivt på att Stockholms stad har tagit fram ett program för City som beskriver hur området ska utvecklas. En förtätning i City innebär dock många utmaningar och potentiella målkonflikter mellan olika intressen. Det skulle vara önskvärt att programmet tydligare lyfte fram dessa utmaningar och målkonflikter. Till exempel skulle det behövas ett resonemang om hur transportsystemets regionala funktion och hållbara transporter kan värnas i den täta, funktionsblandade staden.

Region Stockholm ser ett behov av att barnperspektivet lyfts fram och tydliggörs. Då city kompletteras med fler bostäder kommer det att behövas fler skolor och förskolor. Vill Stockholms stad få till en blandning av funktioner måste också skol- och förskolegårdar få plats. Stockholms City har också en viktig funktion som mötesplats för barn och unga. Detta perspektiv kan med fördel finnas med och beskrivas som en del av utvecklingen av City.

Region Stockholm anser att vägledningen för avsnittet Funktioner behöver utvecklas och tydliggöras för att verkligen fungera som vägledning och verktyg för aktörer vid planering och utveckling av City. I planarbetet ska en avvägning göras mellan olika intressen och lokala, regionala och nationella mål. Region Stockholm saknar ett resonemang om hur dessa avvägningar ska göras. Region Stockholm ser ett behov av en utvecklad vägledning för hur funktionsblandningen i City kan anpassas vid de tillfällen olika funktioner hamnar i konflikt med varandra.

Hållbarhet och klimat
Region Stockholm ser positivt på att Stockholm stad lyfter fram såväl klimat- som hållbarhetsfrågor i programmet. Då syftet med programmet är att uttrycka intentionerna för utvecklingen av city i ett helhetsperspektiv, och att det ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen saknar Region Stockholm en beskrivning av hur förslaget bidrar till att minska klimatpåverkan. I de inledande avsnitten om bebyggelse fokuseras på utformning och gestaltning. Här ser Region Stockholm att vikten av att energieffektivisering, minskad klimatpåverkan

och smarta materialval vid ny- och ombyggnationer med fördel kan lyftas fram. I klimat- och hållbarhetsavsnittet saknar Region Stockholm vidare ett avsnitt med vägledning med konkreta åtgärder, så som de övriga avsnitten har. Att komplettera med detta skulle vara värdefullt i redovisningen av hur Stockholm stad konkret kommer att arbeta med klimat- och hållbarhetsfrågorna i utvecklingen av City. Vidare saknas hänvisning och spårbarhet till stadens klimatarbete i avsnittet om sammanfattning av tidigare ställningstagandet, till exempel klimathandlingsplanen och pågående arbete med klimatanpassningsplanen.

Region Stockholm saknar folkhälsoperspektivet och noterar att begreppet folkhälsa inte nämns i programmet. Det som redovisas är en koppling mellan ekologisk hållbarhet, grönområden och ekosystemtjänster och hälsoaspekter.

Prioritering av gaturummet
Region Stockholm förstår utmaningen i att prioritera gaturummet i City och ser positivt på att programmet lyfter fram att de mest hållbara och yteffektiva trafikslagen, som gång-, cykel- och kollektivtrafik, ska prioriteras för persontransporter vid utveckling av City. Det är också dessa transportslag som möjliggör en ökad tillgänglighet i och genom City. Det kan dock finns ett behov av att i fortsatt arbete prioritera ytterligare mellan de olika hållbara trafikslagen och prioritera stråk för kollektivtrafik, gång och cykel respektive godstransporter.

I den regionala utvecklingsplanen RUFS 2050 finns ett mål om att minst 70 procent av alla resor ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik; för att nå det kommer det krävas en hög andel hållbart resande i de centrala delarna av regionen. Region Stockholm arbetar med att ta fram en kollektivtrafikplan som redovisar åtgärder för att nå mål i RUFS 2050 kopplat till kollektivtrafiken. Detta arbete har gjorts i samarbete med bland annat Stockholms stad och det är därför viktigt att det även i det fortsatta arbetet finns en samverkan mellan Region Stockholm och Stockholms stad.

Vid sidan av hållbara persontransporter lyfter programmet fram vikten av att näringslivets godstransporter prioriteras. Region Stockholm instämmer i att nyttotrafiken behöver prioriteras till vissa platser och stråk för att näringslivets transporter ska fungera så optimalt som möjligt. Detta för att inte hamna i konflikt med bland annat kollektivtrafikens framkomlighet. Region Stockholm är också positiv till ambitionen att hitta effektiva och innovativa lösningar i transportsystemet, inte minst för godstrafiken.

Kollektivtrafikstråk
Region Stockholm vill framhålla att det pågår ett arbete med att peka ut prioriterade stråk och noder för den ytliggande kollektivtrafiken i Stockholms stad som staden och Region Stockholm är överens om. Planens syfte är att redovisa gemensamma planeringsprinciper och mål för kollektivtrafiken i Stockholms stad och kommer ersätta Stomnätsplanen i stadens strategiska ramverk. Arbetet leds av Trafikkontoret i Stockholms stad och dess slutsatser behöver arbetas in i Program för City.

I Program för City föreslås att ”*tillgängligheten och framkomligheten i City ska stärkas genom att skapa fler funktionella och attraktiva stråk och införa logiska kopplingar där sådana saknas i ett delvis kraftigt trafikseparerat gatusystem*.” Programmet kan med fördel utveckla vilka trafikslag det är som ska separeras och vilka trafikslag de nya logiska kopplingarna ska nyttjas av. Vad gäller kollektivtrafik är Region Stockholm positiv till att kollektivtrafiken ges prioritet i gaturummet med exempelvis bussgator eller egna kollektivtrafikkörfält. Dessa bör med fördel införas där det är som mest effektivt och samråd med Region Stockholm behöver ske för att tillsammans kunna utarbeta förslag till de gator och stråk där kollektivtrafiken ska ges prioritet framför andra trafikslag.

Region Stockholm ser att programmet med fördel kan skilja på de olika kollektivtrafikstråk som går genom city då de fyller olika funktion (till exempel lokala, regionala, och spårtrafik). Alla dessa typer av kollektivtrafik är inte lika beroende av prioritering i gatunätet och bör hanteras därefter. Region Stockholm är gärna med i arbetet med att peka ut dessa stråk och dess prioritering.

I utpekandet av stråk behöver också kollektivtrafikens behov av resiliens bejakas när olika funktioner ställs mot varandra. Även om city genomkorsas av flera olika spårslag är dessa störningskänsliga och behöver kunna ersättas av buss vid spårstopp. Innan stråk för kollektivtrafiken pekas ut behöver reservytor och funktioner vara identifierade så att alternativen inte byggs bort.

Kollektivtrafik kan med fördel lyftas fram som en egen punkt under rubriken *Vägledning – flöden*.

Spårväg city
Region Stockholm utgår från att den utbyggnad av Spårväg City som nämns på sida 47 avser en förlängning mot Norra Djurgårdsstaden. Förutsättningarna för en kapacitetsstark trafiklösning för Norra Djurgårdsstaden i stråket City-Hamngatan behöver säkerställas. Detta kan bland annat medföra behov av förbättrad framkomlighet och att stråket renodlas för spårvagnstrafik.

Båttrafik
Region Stockholm ser positivt på att programmet lyfter båttrafiken som ett viktigt komplement till övrig kollektivtrafik. I de illustrationer som redovisar kollektivtrafik kan båtar med fördel lyftas fram inte bara som en punkt utan också redovisas med de kopplingar med övriga staden den ger.

Cykel
Region Stockholm anser att det är positivt att Stockholms stad vill prioritera gång-, cykel och kollektivtrafik. Det är också positivt att Stockholms stad vill minska och omstrukturera trafikytor enligt framkomlighetsstrategins inriktning i syfte att skapa bättre stadsmiljö och attraktiva offentliga rum.

Det är positivt att pendlings- och huvudstråk för cykel utformas för att skapa god framkomlighet och bra samspel med andra trafikslag. Detta gäller inte minst de regionala cykelstråk som går genom planområdet.

Leveranser
Region Stockholm instämmer i den problembild som Stockholms stad beskriver i programmet, det vill säga att ytorna i City är begränsade och att samordning av transporter och åtgärder som kan minska behovet av last-platser på gatan är viktiga för att gaturummet ska kunna utnyttjas på bästa sätt. Behovet av leveranser och godstransporter kommer att öka med en ökande befolkning och en sannolikt ökande e-handel. Det pågår en snabb utveckling av efterfrågan på nya typer av leveranser, men också nya möjligheter för leveranser med utveckling och omställning av olika typer av fordon. Region Stockholm ser därmed positivt på att Stockholms stad lyfter fram City som en bra plats att testa olika innovativa projekt för godshantering.

Ekonomiska konsekvenser
Genomförandet av programmet bedöms på sikt få en ekonomisk påverkan på Region Stockholm då det antas leda till ökat resande med kollektivtrafiken.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

David Lagneholm
Förvaltningschef
trafikförvaltningen

Beslutsunderlag
1. Sammanfattning av Stockholms stads program för city

Beslutsexpediering
1. Stockholms stad

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2021-12-22
Godkänd av David Lagneholm, 2021-12-22